

חוק הנוער תיקון סעיף 25 – הוראה שעה

הסבר על התיקון

דברי הסבר

החומרה שאנו מייחסים לטרור ולמעשי הטרור הגורמים לנפגעים בנפש וברכוש, והעובדה כי מעשי טרור אלה מתבצעים גם על ידי קטינים, מחייבות התייחסות מחמירה גם לקטינים שהורשעו בעבירות, קל וחומר בעבירות חמורות.

בתיקון מס' 14 לחוק הנוער, יוחדו הסדרים שונים לעניין מעצר של קטינים השונים במהותם מן ההסדרים המעוגנים בחוק המעצרים, זאת מתוך תפיסה המבקשת להגן על זכויות הילד, ברוח האמנה בדבר זכויות הילד ובהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. התכלית העיקרית של התיקון היא קידום טובת הקטין והשיקום שלו. כך למשל נקבע כי אין לעצור קטין מתחת גיל 14 עד תום ההליכים, ומשך תקופות המעצר שלו קוצרו.

בסעיף 10, מוצע לקבוע כי בכל הנוגע לקטין שנחשד בעבירה המתה או ניסיון המתה וכשהמעשה הוא מעשה טרור או כשהמעשה בוצע במסגרת פעילותו של ארגון טרור ולשם קידום מטרות אותו ארגון כהגדרתם בחוק המאבק בטרור, הוראות חוק המעצרים יחולו ללא שינויים. זאת מתוך תפיסה כי כאשר מדובר בעבירות החמורות ביותר בספר החוקים ובנסיבות של טרור, אין מקום לעשות הבחנה בין בגיר לבין קטין.

בשנת 2016, במסגרת הוראת שעה לשלוש שנים, נקבע כי אם הורשע קטין בעבירות לפי סעיפים 298, 300 או 305 לחוק העונשין (דאז, קרי בעבירות הריגה, רצח או ניסיון רצח) תינתן לבית המשפט הסמכות לכלול רכיב של מאסר בעונשו של הקטין, שאותו יישא הקטין רק לאחר שימלאו לו ארבע עשרה שנה. זאת במטרה לצמצם את הפער בין קטין מעל גיל 14, שניתן לגזור עליו מאסר לבין קטין מתחת לגיל 14 שלא ניתן היה כלל לשולחו למאסר, ולתת ביטוי גם לאינטרס הציבורי ולשיקולי ההרתעה, המניעה והגמול במקרים החמורים ביותר.

לפיכך מוצע להפוך את הוראת השעה, שלא הוארכה, להוראת קבע, תוך צמצומה רק לעבירות המתה שנעשו כחלק ממעשה טרור מחד, ותוך הרחבתה במובן זה שבית המשפט יוכל לגזור מאסר לקטין אף מתחת לגיל 14 מאידך.

עיקרי התיקון

קטינים מתחת לגיל 14 :

- **לא ניתן להטיל מאסר.** עם זאת, ניתן להחזיק במעון נעול במקרה של עבירות חמורות, כמו עבירות טרור.
- בגיל 14 ומעלה, ניתן לשקול מעבר למאסר בתנאים מסוימים ובהחלטת בית המשפט.
- לפני מעבר קטין למאסר, מתקיים דיון בבית המשפט שבו ניתן להורות על המשך החזקה במעון נעול או קיצור/ביטול המאסר.
- במקרים של טרור, ניתן להחזיק את הקטין במעון נעול לתקופה מוגדרת, ובהמשך להעבירו למאסר.

דוגמה:

קטין בן 13 שביצע עבירת טרור חמורה יוחזק במעון נעול עד גיל 14. בגיל 14, יתקיים דיון שבו יחליט בית המשפט אם להעבירו למאסר, להאריך את החזקה במעון, או לשחררו בהתאם לנסיבות.

סעיף 25(ז):

- **הוספה:** לא תינתן אפשרות להחזקת קטינים במעון נעול במקרה שבו המעשה מיוחס לעבירות מסוימות חמורות.
- **דוגמה:** קטין שביצע עבירת טרור חמורה לא יוחזק במעון נעול.

סעיף 25(ח):

- **הוספה:** הוראת שעה המאפשרת החזקת קטינים עד גיל 14 במעון נעול במקרים מסוימים.
- **דוגמה:** במקרה של קטין המעורב בעבירה חמורה, ניתן יהיה להחזיקו במעון נעול לפי קריטריונים נוקשים.

סעיף 25(ט):

- **הוספה:** הגבלת תקופת המאסר והמעון נעול, למנוע עונשים חריגים שאינם פרופורציונליים לעבירות הקטין.
- **דוגמה:** קטין שהורשע לא יוחזק במעון נעול מעבר לתקופה שנקבעה.

סעיף 25(י):

- **הוספה:** בית המשפט רשאי לבחון מחדש את הקצאת הקטין למעון נעול, על פי שינוי בנסיבות או בקשת המשפחה.
- **דוגמה:** אם מצב הקטין משתנה לטובה, ניתן לשקול שחרור מוקדם.

סעיף 25(יא):

- **הוספה:** מתן מענה למקרים של החזקת קטינים עד גיל 14 תוך שמירה על תנאים מיוחדים לעבירות חמורות.
- **דוגמה:** קטין מתחת לגיל 14 שביצע עבירה חמורה יוחזק במסגרת שתתאים לגילו וצרכיו.

דרכי ענישה

25. (א) (1) קטין שהורשע, רשאי בית משפט לנוער, במקום להטיל עליו מאסר לצוות על החזקתו במעון נעול לתקופה שיקבע ובלבד שלא תעלה על תקופת המאסר המרבית הקבועה לעבירה שבה הורשע הקטין;
- (2) בית משפט לנוער, המצווה על הפעלת מאסר על-תנאי לפי סעיף 55 לחוק העונשין, רשאי, במקום להטיל על הקטין מאסר, לצוות על החזקתו במעון נעול;
- (3) בית משפט לנוער שהחליט על החזקת קטין במעון נעול לפי פסקאות (1) או (2), יסביר לקטין, בשפה ובאופן המובנים לו בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו, באילו נסיבות יהיה ניתן להעבירו מהמעון הנעול למאסר, לפי הוראות סעיפים 25א או 25ב(ג), ואת ההשפעה של מעבר כאמור על תנאי החזקתו ועל שחרורו.
- (ב) אדם שהיה קטין ביום ביצוע העבירה, לא יוטל עליו עונש מוות, ועל אף האמור בכל דין אין חובה להטיל עליו מאסר עולם, מאסר חובה או עונש מינימום.
- (ג) בקביעת ענשו של קטין יתחשב בית המשפט לנוער, בין השאר, בגילו בשעת ביצוע העבירה.
- (ד) קטין שבשעת גזירת דינו טרם מלאו לו ארבע עשרה שנה, לא יוטל עליו מאסר; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מסמכותו של בית משפט לנוער להורות על החזקתו של קטין כאמור במעון נעול לפי הוראות סעיף קטן (א)(1).
- (ה) (בוטל)
- (ו) על אף האמור בסעיף קטן (ד), ובלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א)(1), הורשע קטין שבשעת גזירת דינו טרם מלאו לו 14 שנה בעבירה לפי סעיף 301א(10), או לפי סעיף 301א(11) לעניין ארגון טרור, או לפי סעיף 305 לחוק העונשין – אם קבע בית המשפט שהמעשה שבשלו הורשע הוא מעשה טרור לפי סעיף 37 לחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016, רשאי בית משפט לנוער לצוות על החזקתו של הקטין במעון נעול, לתקופה שיקבע, ועל המשך נשיאת עונשו במאסר, ובלבד שבעת העברתו למאסר ימלאו לקטין 14 שנה לפחות, לאחר ששקל בין השאר את נסיבות המקרה ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה, השפעת המאסר על הקטין, גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה, נסיבותיו האישיות של הקטין ויכולתו של המעון הנעול לתת מענה הולם אם יש חשש ממשי כי הקטין ישוב ויבצע עבירות.
- (ז) הוראות סעיף 34ד לחוק העונשין לא יחולו לעניין הרשעה בעבירה כאמור בסעיף קטן (ו).
- (ח) תקופת המאסר ותקופת החזקתו של הקטין במעון נעול שרשאי בית המשפט לגזור לפי סעיף קטן (ו) לא יעלו במצטבר על תקופת המאסר המרבית הקבועה לעבירה שבה הורשע הקטין.
- (ט) על החזקתו של קטין במעון נעול לפי סעיף קטן (ו) יחולו ההוראות החלות לעניין צו שניתן לפי סעיף קטן (א)(1).
- (י) ציווה בית המשפט על החזקת קטין במעון נעול לתקופה שקבע ועל המשך נשיאת עונשו במאסר לפי הוראות סעיף קטן (ו), יורה על קיום דיון לקראת תום תקופת החזקתו של הקטין במעון הנעול שעליה הורה כאמור (בסעיף זה – דיון מעקב), ורשאי הוא, מעת לעת, וכל עוד הקטין מוחזק במעון הנעול, להורות על קיום דיון מעקב נוסף; בהליך לפי סעיף קטן זה ימנה בית המשפט סניגור לקטין שאין לו סניגור, ויחולו לעניין זה הוראות חוק הסניגוריה הציבורית; בדיון מעקב תינתן לנפגעי העבירה הזדמנות לטעון את טענותיהם.
- (יא) בדיון מעקב רשאי בית המשפט, לאחר שהוגש לו תסקיר קצין מבחן לעניין זה ושהובאה לפניו חוות דעתו של הממונה על המעונות ולאחר ששקל את השיקולים המנויים בסעיף קטן (ו), להורות על אחד או יותר מאלה:
- (1) דחיית מועד העברתו של הקטין למאסר והמשך החזקתו במעון נעול לתקופה שיקבע, שלא תעלה על התקופה שנותרה להשלמת העונש שעליו הורה לפי סעיף קטן (ו);
 - (2) קיצור תקופת המאסר שעליה הורה לפי סעיף קטן (ו);
 - (3) ביטול תקופת המאסר שעליה הורה לפי סעיף קטן (ו);
 - (4) המשך החזקתו של הקטין במעון נעול לתקופה שלא תעלה על התקופה שנותרה להשלמת העונש שעליו הורה לפי סעיף קטן (ו).
- (יב) החלטות בית משפט לנוער לפי סעיפים קטנים (ו) ו-(יא) ניתנות לערעור כאילו היו פסק דין.

העברת קטין ממעון נעול למאסר

- 25א. (א) ציווה בית משפט לנוער על החזקתו של קטין במעון נעול במקום על מאסרו לפי הוראות סעיף 25(א)(1) או (2), רשאי הוא, לבקשת הממונה על המעונות, לאחר שהוגש לו תסקיר קצין מבחן לעניין זה, להמיר את הצו האמור במאסר לתקופה שלא תעלה על יתרת התקופה שנותרה להשלמת הצו המקורי, אם שוכנע כי התקיים אחד מאלה:
- (1) הקטין מסכן או עלול לסכן את עצמו או אחרים;
 - (2) הקטין גורם נזק חמור ומתמשך לרכוש;
 - (3) התנהגות הקטין במעון באופן מתמשך, לרבות בריחה חוזרת ונשנית של הקטין מהמעון, לא מאפשרת לקיים את הצו במעון.
- (ב) ציווה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא להורות על קיום דיון בתקופת המאסר שמטרתו בחינת האפשרות להמיר את המאסר בצו להחזקתו של הקטין במעון נעול, לתקופה שלא תעלה על יתרת התקופה שנותרה להשלמת תקופת המאסר כאמור בסעיף קטן (א).
- (ג) לא ייתן בית משפט לנוער צו לפי סעיף קטן (א) אלא לאחר שניתנה לקטין הזדמנות להביא ראיות ולטעון את טענותיו לעניין זה.
- (ד) בהליך לפני בית משפט לנוער לפי סעיף זה, ימנה בית המשפט סניגור לקטין שאין לו סניגור, ויחולו לעניין זה הוראות חוק הסניגוריה הציבורית.
- (ה) (1) ציווה בית המשפט לנוער על החזקתו של קטין כאמור בסעיף 25(ו) במעון נעול ועל המשך נשיאת עונשו במאסר, רשאי הוא, לבקשת הממונה על המעונות, לאחר שהוגש לו תסקיר קצין מבחן לעניין זה, להמיר את הצו במאסר לתקופה שלא תעלה על 10 ימים, אם שוכנע כי הקטין מסכן אחרים או פוגע בהם, או עלול לסכן אחרים או לפגוע בהם, באופן שלא מאפשר את קיום הצו במעון הנעול;
- (2) נתן בית המשפט צו כאמור בפסקה (1) ולאחר שחזר הקטין למעון הנעול התקיימו שוב הנסיבות האמורות באותה פסקה, רשאי בית המשפט, לבקשת הממונה על המעונות ולאחר שהתקיימו כל הוראות אותה פסקה, להמיר את הצו במאסר לתקופה שיקבע ושלא תעלה על יתרת התקופה שנותרה להשלמת הצו המקורי;
- (3) לא ייתן בית המשפט לנוער צו לפי פסקה (1) או (2) אלא לאחר שניתנה לקטין הזדמנות להביא ראיות ולטעון את טענותיו לעניין זה ולאחר שניתנה לבעלי הדין הזדמנות להשמיע את טענותיהם; לעניין זה יחולו הוראות סעיף קטן (ד);
- (4) בהחלטה לפי פסקה (1) או (2), יורה בית המשפט על מאסר לפרק הזמן הקצר ביותר הנדרש לשם מניעת הסכנה או הפגיעה כאמור בפסקה (1).
- (ו) (1) על אף האמור בסעיף 10, רשאי בית המשפט לנוער, לבקשת הממונה על המעונות, לצוות שקטין שטרם מלאו לו 14 שנה הנאשם בעבירה כאמור בסעיף 25(ו) ואשר בית המשפט ציווה על החזקתו במעון נעול, ישהה במעצר לתקופה שלא תעלה על 10 ימים, אם שוכנע, לאחר שהוגש לו תסקיר קצין מבחן לעניין זה, כי הקטין מסכן אחרים או פוגע בהם, או עלול לסכן אחרים או לפגוע בהם, באופן שלא מאפשר את קיום הצו במעון; ואולם אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 10א;
- (2) נתן בית המשפט לנוער צו כאמור בפסקה (1) ולאחר שחזר הקטין למעון הנעול התקיימו שוב הנסיבות האמורות באותה פסקה, רשאי בית המשפט, לבקשת הממונה על המעונות ולאחר שהתקיימו כל הוראות אותה פסקה, להורות על מעצרו של הקטין לתקופה שלא תעלה על 30 ימים;
- (3) נתן בית המשפט לנוער צו כאמור בפסקה (2), ולאחר שחזר הקטין למעון הנעול התקיימו שוב הנסיבות האמורות בפסקה (1), רשאי בית המשפט, לבקשת הממונה על המעונות ולאחר שהתקיימו הוראות פסקה (1), להורות על מעצרו לתקופות שלא יעלו על 45 ימים כל אחת;
- (4) על דיון לפי סעיף קטן זה יחולו הוראות סעיף קטן (ה)(3).
- (ז) החלטת בית משפט לנוער לפי סעיף קטן (ה) ניתנת לערעור כאילו הייתה פסק דין, ועל החלטת בית המשפט לפי סעיף קטן (ו) ניתן להגיש ערר כאילו הייתה החלטה בעניין מעצר לפי חוק המעצרים.